(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचे मराठी भाषांतर.)

**[२०१८] ६ एस.सी.आर. ६४८**

करन्सी नोट प्रेस आणि  इतर

विरुद्ध

एन. एन. सरदेसाई आणि इतर

(दिवाणी अपील क्रमांक ५१५२/२०१७)

दिनांक २० जुलै २०१८,

[ न्यायमूर्ती मनोहर सप्रे आणि न्यायमूर्ती एस. अब्दुल नजीर,]

औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ - कलम ३३-सी (२) - अतिकालिक वेतन - दावा – कर्मचाऱ्यांनी कर्तव्य बजावताना केलेल्या कामासाठी  अतिकालिक मजुरीचा दावा करणारे अर्ज - कामगार न्यायालयाने फेटाळले - तथापि, उच्च न्यायालयाने परवानगी दिली - हस्तक्षेप -असे मानले की: कर्मचारी (एकूण १७) आता सेवेत नाहीत आणि एकतर सेवेतून निवृत्त झाले आहेत किंवा मरण पावले आहेत; कर्मचाऱ्यांना देण्यात येणारी अंतर्भूत रक्कम आणि निवाड्याने मंजूर केलेली रक्कम फार मोठी नाही; १९८६-१९९० या कालखंडाशी  ती संबंधित आहे; या आक्षेपित आदेशानुसार ही रक्कम कर्मचाऱ्यांना आधीच देण्यात आली

होती; आणि ती कर्तव्यावर असताना कर्मचाऱ्यांनी केलेल्या अतिकालिक कामाशी संबंधित आहे.

दिवाणी अपील अधिकार क्षेत्र : दिवाणी अपील क्रमांक ५१५२/ २०१७.

रिट याचिका क्रमांक ५३४/१९९७ मध्ये दिलेल्या मुंबई उच्च न्यायालयाच्या दिनांक २१.१०.२०११ च्या निर्णय व आदेशावरून.

उपस्थित पक्षकारांच्या वतीने वकील राहुल श्याम भंडारी, श्रीमती मधु श्वेता, रोहित जैन, श्रीमती आभा आर. शर्मा, विनय नवरे, डॉ. रवींद्र चिंगळे, श्रीमती दीपलक्ष्मी मतवणकर, श्रीमती ग्वेन, आर. बालसुब्रमण्यम, सचिन शर्मा.

न्यायमूर्ती अभय मनोहर सप्रे, यांनी न्यायालयाचा निर्णय दिला.

मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्रमांक ५३४/१९९७ मध्ये दिनांक २१.१०.२०११ रोजी दिलेल्या अंतिम निर्णय व आदेशाविरुद्ध हे अपील दाखल करण्यात आले आहे, ज्यामध्ये उच्च न्यायालयाच्या एकल न्यायाधीशांनी उत्तरवादींनी दाखल केलेली रिट याचिका मंजूर केली आणि कामगार न्यायालयाने दिलेला दिनांक १६.०२.१९९५ चा आदेश रद्द बातल ठरवला आणि उत्तरवादींचे अर्ज मंजूर केले.

२. अपीलमध्ये समाविष्ट असलेल्या लहान मुद्द्याचे आकलन करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या मर्यादे शिवाय, वस्तुस्थिती तपशीलवार मांडण्याची आवश्यकता असू शकत नाही.

३. उत्तरवादींची (कर्मचारी) रिट याचिका मंजूर करणे उच्च न्यायालयाने योग्य होते का आणि म्हणूनच कामगार न्यायालयाने दिलेला आदेश रद्द करणे योग्य होते का, असा प्रश्न या याचिकेत उपस्थित करण्यात आला आहे.

४. येथे अपीलकर्ते संस्था कॉर्पोरेट पूर्णपणे भारत सरकारच्या अर्थ मंत्रालयाच्या मालकीची आणि नियंत्रणाखाली काम करणारी संस्था आहे आणि इतर ७ युनिट्ससह चलनी नोटांची छपाई आणि नाणी मुद्रित करण्याचे काम करण्यासाठी विशेषतः समाविष्ट केली गेली होती. त्यांची प्रिंटिंग प्रेस नाशिक (महाराष्ट्र) येथे आहे. सर्व संबंधित वेळी उत्तरवादी (एकूण १७) कनिष्ठ लेखा अधिकारी / मुख्य लेखापाल आणि विभाग अधिकारी अशा विविध पदांवर अपीलकर्त्यांच्या मुद्रणालयातील कर्मचारी होते.

५. याचिकाकर्त्यांचे कामगार असल्याचा दावा करणाऱ्या उत्तरवादींनी १९८६ ते १९९० या कालावधीत कर्तव्य बजावताना केलेल्या कामासाठी अतिकालिक मजुरीचा दावा करणाऱ्या याचिकाकर्त्यांविरुद्ध औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ च्या कलम ३३-सी (२)

अन्वये कामगार न्यायालय क्रमांक २, मुंबई (थोडक्यात, "कामगार न्यायालय") येथे अर्ज दाखल केले. तथ्य आणि कायद्याच्या आधारे अपीलकर्त्यांनी या अर्जांना विरोध केला.

६. दिनांक १६.०२.१९९५ च्या आदेशाने कामगार न्यायालयाने हे अर्ज फेटाळून लावले. त्यामुळे उत्तरवादी व्यथित झाले आणि त्यांनी कामगार न्यायालयाच्या आदेशाला आव्हान देणारी रिट याचिका मुंबई उच्च न्यायालयात दाखल केली.

७. या आक्षेपित आदेशाद्वारे एकल न्यायाधीशांनी उत्तरवादींची रिट याचिका मंजूर केली आणि कामगार न्यायालयाचा आदेश रद्द बातल ठरवत उत्तरवादींचे अर्ज मंजूर केले आणि त्यांना त्यात दावा केलेला आर्थिक दिलासा दिला. हे या आदेशाच्या विरुद्ध आहे, त्यामुळे अपीलकर्त्यांनी (नियोक्ता) व्यथित होऊन विशेष अनुमतीने हे अपील या न्यायालयात दाखल केले आहे.

८. पक्षकारांच्या विद्वान वकिलांचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर आणि खटल्याची नोंद पाहिल्यानंतर खाली नमूद केलेल्या एकापेक्षा अधिक कारणांवरून अपील फेटाळण्याकडे आमचा कल आहे.

९. सर्वप्रथम, सर्व उत्तरदाते (एकूण १७) आता सेवेत नाहीत आणि एकतर सेवेतून निवृत्त झाले आहेत किंवा मरण पावले आहेत; दुसरं म्हणजे, यात अंतर्भूत असलेली आणि

उत्तरदात्यांना देण्यात आलेली रक्कम फार मोठी नाही; तिसरं म्हणजे १९८६-१९९० या कालखंडाशी संबंधित आहे; चौथा, संबंधित आक्षेपित आदेशानुसार ही रक्कम उत्तरवादींना खूप पूर्वीच देण्यात आली होती; आणि शेवटी, वर नमूद केल्याप्रमाणे, हे या उत्तरदात्यांनी (कर्मचाऱ्यांनी) कर्तव्यावर असताना केलेल्या अतिकालिक कामाशी संबंधित आहे.

१०. ही पाच तथ्यात्मक कारणे लक्षात घेता उच्च न्यायालयाच्या आक्षेपित आदेशात हस्तक्षेप करण्याकडे आमचा कल नाही.

११. तथापि, अपीलकर्त्यांच्या (नियोक्त्यांच्या) विद्वान वकिलांनी त्यांच्या मते या प्रकरणात उद्भवणाऱ्या अनेक कायदेशीर मुद्द्यांवर युक्तिवाद केला. मुंबई दुकाने व आस्थापना अधिनियम, १९४८ आणि कारखाना अधिनियम, १९४८ मधील काही तरतुदींच्या स्पष्टीकरणाशी संबंधित हे निवेदन आहे.

१२. वर नमूद केलेली पाच तथ्यात्मक कारणे लक्षात घेता, जी प्रकरणाच्या नोंदीतून स्पष्टपणे समोर येतात, आम्ही अपीलकर्त्यांच्या विद्वान वकिलांनी विचारलेल्या कायदेशीर प्रश्नांची तपासणी करण्यास इच्छुक नाही आणि इतर कोणत्याही प्रकरणात त्यांच्या गुणवत्तेवर आमच्या निर्णयासाठी हे प्रश्न खुले सोडणे योग्य मानतो.

१३. वरील चर्चेनुसार, अपील निष्फळ ठरते आणि त्यानुसार फेटाळण्यात येते.

**********

## अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

x-x-x-x